

Jelenia Góra, 9 czerwca 2022 r.

Prof. dr hab. Marek Walesiak
Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wydział Ekonomii i Finansów
Katedra Ekonometrii i Informatyki
58-500 Jelenia Góra, ul. Nowowiejska 3

Recenzja osiągnięć naukowych
w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego
dr. Grzegorzowi Wałędze
w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie ekonomia i finanse

1. Informacje podstawowe o Kandydacie

- data uzyskania stopnia doktora oraz nazwa jednostki organizacyjnej, w której był ten stopień nadany
- informacja czy kandydat ubiegał się uprzednio o nadanie stopnia doktora habilitowanego, w tym – o ile wynika to z dokumentacji sprawy – informacja o przebiegu i zakończeniu wcześniejszego postępowania
- przebieg pracy naukowo-zawodowej (miejsce pracy, zajmowane stanowiska)

Dr Grzegorz Wałęga uzyskał stopień doktora nauk ekonomicznych w zakresie ekonomii na Wydziale Ekonomii i Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie w dniu 20 lutego 2012 roku na podstawie rozprawy doktorskiej pt. „Uwarunkowania zachowań gospodarstw domowych na rynku kredytów w Polsce”.

W przedstawionej dokumentacji nie ma informacji czy Kandydat ubiegał się uprzednio o nadanie stopnia doktora habilitowanego. Stąd wynika, że jest to pierwszy wniosek o nadanie stopnia doktora habilitowanego.

Pracę naukową w charakterze asystenta stażysty rozpoczął 1 października 2003 roku w Katedrze Mikroekonomii na Wydziale Ekonomii i Stosunków Międzynarodowych Akademii Ekonomicznej w Krakowie (obecnie Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie). Od 1 marca 2004 roku do 30 kwietnia 2012 roku pracował na stanowisku asystenta w Katedrze Mikroekonomii. Od 1 maja 2012 r. pracuje na stanowisku adiunkta w Katedrze Mikroekonomii Wydziału Ekonomii i Stosunków Międzynarodowych (obecnie Kolegium Ekonomii, Finansów i Prawa).

W kadencji 2006–2008 był członkiem Rady Nadzorczej oraz sekretarzem Komisji Rewizyjnej Spółdzielni Mieszkaniowej „Budostał” w Krakowie.

2. Informacje o obowiązujących przepisach prawa na dzień wszczęcia ocenianego postępowania habilitacyjnego, w tym obowiązujących kryteriach oceny

Wniosek w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie ekonomia i finanse wszczęto na podstawie ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* (Dz.U. z 2021 r., poz. 478 z późn. zm).

Warunki nadania stopnia doktora habilitowanego zostały unormowane w art. 219 ustawy. Stopień doktora habilitowanego nadaje się osobie, która:

- 1) posiada stopień doktora;
- 2) posiada w dorobku osiągnięcia naukowe albo artystyczne, stanowiące znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny, w tym co najmniej:
  - a) 1 monografię naukową wydaną przez wydawnictwo, które w roku opublikowania monografii w ostatecznej formie było ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. a, lub
  - b) 1 cykl powiązanych tematycznie artykułów naukowych opublikowanych w czasopismach naukowych lub w recenzowanych materiałach z konferencji międzynarodowych, które w roku opublikowania artykułu w ostatecznej formie były ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. b, lub
  - c) 1 zrealizowane oryginalne osiągnięcie projektowe, konstrukcyjne, technologiczne lub artystyczne;
- 3) wykazuje się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.

3. Informacje o ocenianych osiągnięciach naukowych

3.1. Tytuł osiągnięcia naukowego stanowiącego podstawę ubiegania się w aktualnym postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego

Podstawą ubiegania się o nadanie stopnia doktora habilitowanego jest cykl 7 powiązanych tematycznie publikacji naukowych zatytułowany „Uwarunkowania i konsekwencje nadmiernego zadłużenia gospodarstw domowych w Polsce”:

1. Wałęga G., Wałęga A., Kowalski R. (2021), Warunki życia nadmiernie zadłużonych gospodarstw domowych w Polsce, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa, 236 stron.
2. Wałęga G., Wałęga A. (2021), Over-indebted Households in Poland: Classification Tree Analysis, *Social Indicators Research*, vol. 153, no. 2, 561–584.
3. Wałęga G., Wałęga A. (2021), Self-employment and over-indebtedness in Poland: Model-

ling income and debt repayments distribution, *Entrepreneurial Business and Economics Review*, vol. 9, no. 4, 51–65.

4. Wałęga G., Wałęga A. (2018), Living on the edge: over-indebted households in Poland [in:] S. Kapounek, V. Kočiš Krutilová (Eds.), 21st Annual International Conference Enterprise and Competitive Environment, Conference Proceedings, 22–23 March 2018, Mendel University in Brno, Czech Republic, 694–703.
5. Wałęga G., Wałęga A. (2018), Indebted Households in Poland and their Economic Situation: Assessment Using Mobility Indices [in:] K. Cermakova, S. Mozayeni, E. Hromada (Eds.), Proceedings of the 10th Economics & Finance Conference, Rome 10–13 September 2018, International Institute of Social and Economic Sciences, International Society for Academic Studies, Prague, Czech Republic, 552–561.
6. Wałęga G., Wałęga A. (2018), O badaniach zadłużenia gospodarstw domowych w Polsce, *Wiadomości Statystyczne*, nr 9(688), 5–26.
7. Wałęga G., Wałęga A. (2017), Analiza spłat zadłużenia gospodarstw domowych z wykorzystaniem regresji kwantylowej, *Studia i Materiały „Miscellanea Oeconomicae”*, nr 1, tom I, 71–81.

3.2. Dane naukometryczne

(sumaryczny współczynnik Impact Factor, sumaryczna punktacja ministerialna, liczba cytowań oraz indeks Hirscha, którymi legitymuje się kandydat na dzień wszczęcia postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego, z podaniem również danych współczynników po uzyskaniu ostatniego awansu naukowego)

– sumaryczny współczynnik Impact Factor (IF). W dorobku Kandydata jest tylko jedna pozycja w czasopismach z IF: *Social Indicators Research* 2021 (IF2020=2,614). Zatem sumaryczny współczynnik Impact Factor wynosi 2,614,

– sumaryczna punktacja ministerialna. Sumaryczna liczba punktów za publikacje przed doktoratem wynosiła 79, a po doktoracie 1.070 (ustalona na podstawie listy czasopism z opublikowanej 23.12.2021 r.) lub 618 (ustalona na podstawie listy czasopism z okresu opublikowania danej pozycji),

– liczba cytowań. W bazie Web of Science jest 13 publikacji (6 cytowań w latach 2020-2021) a w bazie SCOPUS są 2 publikacje (3 cytowania w roku 2021). Zatem wszystkie cytowania dotyczą okresu po uzyskaniu stopnia doktora. Więcej cytowań jest w bazie Google Scholar (93 cytowania) oraz w bazie ResearchGate (44 cytowania). Dotyczą one jednak wszystkich publikacji Kandydata,

– indeks Hirscha. Według bazy Web of Science oraz bazy SCOPUS indeks Hirscha wynosi

1. Zgodnie z bazą ResearchGate indeks Hirscha wynosi 4, a zgodnie z bazą Google Scholar – 5.

3.3. Informacja o liczbie publikacji naukowych

(monografii, rozdziałów w monografiach, autorstwa lub współautorstwa kandydata, z podaniem również danych informacji po uzyskaniu ostatniego awansu naukowego)

Dorobek naukowy dr. Grzegorza Wałęgi obejmuje 51 pozycji (18 pozycji autorskich i 33 pozycje współautorskie), w tym 32 po uzyskaniu stopnia doktora (10 pozycji autorskich i 22 pozycje współautorskie):

- 2 monografie w języku polskim po uzyskaniu stopnia doktora (jedna autorska i jedna współautorska),
- autorstwo 6 artykułów w języku polskim opublikowanych w czasopiśmie, w tym 5 po uzyskaniu stopnia doktora,
- współautorstwo 15 artykułów (5 w języku angielskim) opublikowanych w czasopiśmie, w tym 6 (w języku polskim) po uzyskaniu stopnia doktora,
- autorstwo 3 rozdziałów w monografiach w języku polskim po uzyskaniu stopnia doktora,
- współautorstwo 1 rozdziału w monografii w języku polskim po uzyskaniu stopnia doktora,
- autorstwo 1 publikacji w języku angielskim w materiałach konferencyjnych po uzyskaniu stopnia doktora (indeksowana w Web of Science),
- współautorstwo 11 publikacji w języku angielskim w materiałach konferencyjnych po uzyskaniu stopnia doktora (w tym 10 indeksowanych w Web of Science),

Dorobek naukowy dr. Grzegorza Wałęgi po uzyskaniu stopnia doktora obejmuje następujące obszary badawcze:

1. Uwarunkowania i konsekwencje nadmiernego zadłużenia gospodarstw domowych w Polsce (główne osiągnięcie naukowe wskazane w punkcie 3.1 – publikacje P1-P7 z autoreferatu).
2. Mikroekonomiczne aspekty zadłużania się gospodarstw domowych (publikacje Z1-Z8 z autoreferatu).
3. Zadłużenie gospodarstw domowych w wymiarze makroekonomicznym (publikacje Z9-Z14 z autoreferatu),
4. Kwestie społeczno-ekonomiczne problematyki gospodarstw domowych (publikacje G1-G6 z autoreferatu).
5. Zagadnienia związane z bezpośrednimi inwestycjami zagranicznymi i funkcjonowaniem przedsiębiorstw (publikacje D1-D5 z autoreferatu).

Pod względem liczby publikacji naukowych dorobek ten jest znaczący.

3.4. Informacja o najważniejszych czasopismach, w ramach których kandydat publikował swoje prace naukowe

Kandydat publikował swoje prace w następujących czasopismach:

a) czasopismo z listy JCR – Social Indicators Research (2021),

b) inne czasopisma indeksowane:

– baza Web of Science: Entrepreneurial Business and Economics Review (2021),

– baza SCOPUS: Entrepreneurial Business and Economics Review (2021),

c) czasopisma z aktualnej listy ministerialnej: Wiadomości Statystyczne (2018), Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie (2006, 2007, 2010, 2012, 2015, 2016 – 2), Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu (2009, 2011, 2012, 2013), Acta Universitatis Lodziensis. Folia Oeconomica (2017), Argumenta Oeconomica Cracoviensia (2020),

d) czasopisma inne (nie będące obecnie na liście ministerialnej): Economic and Environmental Studies (2018), Studia i Materiały „Miscellanea Oeconomicae” (2017), Konsumpcja i Rozwój (2015), Zeszyty Naukowe Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego (2007, 2010).

Do najważniejszych czasopism, w których publikował Kandydat należy zaliczyć pozycje w punktach a) i b) a w mniejszym stopniu pozycje z punktu c).

3.5. Informacja czy kandydat odgrywał wiodącą rolę w ramach powstawania współautorskich prac naukowych

W pierwotnej wersji Kandydat załączył oświadczenia o współautorstwie dotycząc 22 prac naukowych (1 monografii, 9 artykułów, 1 rozdziału w monografii, 11 publikacji w materiałach konferencyjnych). We wszystkich przypadkach określono zarówno udział %, jak i merytoryczny poszczególnych współautorów. Udziały procentowe określono proporcjonalnie do liczby autorów danego opracowania. Jedynie w przypadku monografii współautorskiej z 2021 roku udziały te wynoszą 35% (A. Wałęga), 35% (G. Wałęga) i 30% (R. Kowalski). W poprawionej wersji Kandydat dostarczył oświadczenia o współautorstwie 7 opracowań stanowiących cykl pt. „Uwarunkowania i konsekwencje nadmiernego zadłużenia gospodarstw domowych w Polsce” oraz 10 innych opracowań. W tym przypadku precyzyjniej określono udział merytoryczny odwołując się do zawartości poszczególnych pozycji. W udziale merytorycznym dotyczącym monografii (P1) brakuje wskazania części publikacji opracowanej tylko przez dr. Grzegorza Wałęgę (tzn. konkretnych rozdziałów, podrozdziałów lub punktów). Z przedstawionego

oświadczenia wynika, że w każdej części merytorycznej uczestniczyli wszyscy współautorzy różniąc się rozkładem procentowym. Nie ułatwia to recenzentowi wskazania osiągnięć Kandydata. Dobrze, że Kandydat w autoreferacie precyzyjniej opisał swój wkład. Ogólnie, na podstawie załączonych oświadczeń stwierdzam, że we współautorskich opracowaniach Kandydat pełnił rolę znaczącą w ich powstaniu.

3.6. Ocena wskazanego przez kandydata osiągnięcia naukowego

(w tym, czy stanowi ono znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny naukowej)

W recenzji powinny być szczegółowo wymienione wszystkie zauważone przez recenzenta błędy oraz nieślusne lub niedokładne sformułowania.

Podstawą ubiegania się o nadanie stopnia doktora habilitowanego jest cykl 7 powiązanych tematycznie publikacji naukowych zatytułowany „Uwarunkowania i konsekwencje nadmiernego zadłużenia gospodarstw domowych w Polsce”.

Jako osiągnięcie naukowe dr Grzegorz Wałęga przedstawił do oceny monografię współautorską (Wałęga G., Wałęga A., Kowalski R.) pt. „Warunki życia nadmiernie zadłużonych gospodarstw domowych w Polsce” (Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2021) oraz 6 publikacji współautorskich:

1. Wałęga G., Wałęga A. (2021), Over-indebted Households in Poland: Classification Tree Analysis, *Social Indicators Research*, vol. 153, no. 2, 561–584. DOI: 10.1007/s11205-020-02505-6.
2. Wałęga G., Wałęga A. (2021), Self-employment and over-indebtedness in Poland: Modeling income and debt repayments distribution, *Entrepreneurial Business and Economics Review*, vol. 9, no. 4, 51–65. DOI: 10.15678/EBER.2021.090404.
3. Wałęga G., Wałęga A. (2018), Living on the edge: over-indebted households in Poland [in:] S. Kapounek, V. Kočiš Krutilová (Eds.), 21st Annual International Conference Enterprise and Competitive Environment, Conference Proceedings, 22–23 March 2018, Mendel University in Brno, Czech Republic, 694–703. [Http://ece.mendelu.cz/wcd/w-recipe/ece2018_fin.pdf](http://ece.mendelu.cz/wcd/w-recipe/ece2018_fin.pdf).
4. Wałęga G., Wałęga A. (2018), Indebted Households in Poland and their Economic Situation: Assessment Using Mobility Indices [in:] K. Cermakova, S. Mozayeni, E. Hromada (Eds.), Proceedings of the 10th Economics & Finance Conference, Rome 10–13 September 2018, International Institute of Social and Economic Sciences, International Society for Academic Studies, Prague, Czech Republic, 552–561. DOI: 10.20472/EFC.2018.010.039.
5. Wałęga G., Wałęga A. (2018), O badaniach zadłużenia gospodarstw domowych w Polsce, *Wiadomości Statystyczne*, nr 9(688), 5–26. DOI: 10.5604/01.3001.0014.0691.

6. Wałęga G., Wałęga A. (2017), Analiza spłat zadłużenia gospodarstw domowych z wykorzystaniem regresji kwantylowej, *Studia i Materiały „Miscellanea Oeconomicae”*, nr 1, tom I, 71–81.

Najważniejszą pozycją w dorobku naukowym dr. Grzegorza Wałęgi jest monografia współautorska pt. „Warunki życia nadmiernie zadłużonych gospodarstw domowych w Polsce” (pozycja P1 z cyklu). Moim zdaniem jest to bardzo wartościowa pozycja. Monografia dotyczy problematyki zadłużania się gospodarstw domowych w Polsce, ze szczególnym zwróceniem uwagi na nadmiernie zadłużone gospodarstwa domowe. Monografia wypełnia lukę w tym zakresie istniejącą w literaturze przedmiotu na polskim rynku wydawniczym. Na s. 37 wskazano trzy powody dlaczego zadłużenie gospodarstw domowych w Polsce dotychczas nie stanowiło przedmiotu zainteresowania dużego grona badaczy: a) relatywne zadłużenie polskich gospodarstw domowych na tle krajów rozwiniętych jest ciągle niskie; b) obserwowany w pierwszych dwóch dekadach XXI wieku w najnowszej historii Polski okres prosperity, choć zaburzony przejściowo przez kryzys z 2008 roku, nie skutkował poważnymi napięciami na rynku kredytów detalicznych i tym samym odsunął na dalszy plan kwestie negatywnych konsekwencji wysokiej dynamiki akcji kredytowej; c) ograniczenia związane z istniejącymi źródłami danych – brak jest wyspecjalizowanych, cyklicznych badań z zakresu finansów gospodarstw domowych.

Do zasadniczych walorów tej monografii należy zaliczyć:

– logiczny układ oraz zawartość merytoryczną monografii. Monografia składa się z trzech części. Część pierwsza (rozdziały 1-2) prezentująca problematykę zadłużenia gospodarstw domowych stanowi silną podbudowę teoretyczną (rozdział 1) i empiryczną (rozdział 2). W rozdziale 2 zaprezentowano wyniki badania własnego zadłużonych gospodarstw domowych w Polsce w roku 2018 na próbie 1107 respondentów. W części drugiej (rozdział 3 i 4) scharakteryzowano koncepcję nadmiernego zadłużenia gospodarstw domowych oraz zagadnienie jego pomiaru (rozdział 3). Na tej bazie w rozdziale 4 przedstawiono charakterystykę nadmiernie zadłużonych gospodarstw domowych w Polsce (analiza przekrojowa i przestrzenna) oraz wykorzystując model logitowy zbadano determinanty nadmiernego zadłużenia. Część trzecia (rozdziały 5 i 6) zawiera rozważania teoretyczne i empiryczne dotyczące nadmiernego zadłużenia i warunków życia gospodarstw domowych;

– wprawdzie nie proponuje się w monografii własnych metod, ale umiejętnie stosuje wybrane metody statystycznej analizy danych w celu rozwiązania postawionych problemów. Na s. 11 Wstępu sformułowano 6 celów metodycznych monografii wskazując metody, które zo-

stały zastosowane w jej warstwie empirycznej. Ponadto w podrozdziale 2.1 (s. 38-39) wyróżniono 4 główne podejścia w analizie zadłużenia gospodarstw domowych: opisowe, statystyczno-ekonometryczne, jakościowe, ocena zdolności kredytowej. Spośród tych podejść w monografii zastosowano opisowe i statystyczno-ekonometryczne, a na s. 39-40 wskazano wykorzystane metody analizy danych: miary współzależności statystycznej, testy statystyczne, analiza regresji wielorakiej, modele logitowe, miary syntetyczne, metody grupowania obiektów, miary nierówności (indeks Giniego, indeks Theila);

- jasne i precyzyjne sformułowanie celu głównego pracy na s. 10 „diagnoza warunków życia nadmiernie zadłużonych gospodarstw domowych w Polsce” oraz 8 celów poznawczych (cele szczegółowe) na s. 10-11. Cel główny pracy oraz cele szczegółowe zostały zrealizowane zarówno w warstwie teoretycznej (rozdziały 1, 3 i 5), jak i poprzez zaprezentowanie wyników badań empirycznych w rozdziałach 2, 4 i 6;

- na bazie postawionego celu głównego oraz celów szczegółowych monografii sformułowano na s. 12 główną hipotezę badawczą „nadmiernie zadłużone gospodarstwa domowe charakteryzują się gorszymi warunkami życia od nienadmiernie zadłużonych gospodarstw domowych, przy czym siła oddziaływania nadmiernego zadłużenia ujmowanego za pomocą różnych wskaźników na poszczególne wymiary (obszary) warunków życia jest zróżnicowana” oraz pięć hipotez cząstkowych. W zakończeniu monografii odniesiono się do postawionych hipotez badawczych. Zweryfikowano pozytywnie główną hipotezę badawczą i cztery hipotezy cząstkowe. Jedną zweryfikowano negatywnie, tj. mówiącą o tym, że motywy zaciągania kredytów różnią się pomiędzy obiektywnie i subiektywnie nadmiernie zadłużonymi;

- skonstruowanie dla celów badań przeprowadzonych w monografii własnego kwestionariusza ankiety oraz przeprowadzenie doboru próby (podrozdział 2.1). Dane zgromadzono metodą CATI (computer-assisted telephone interviewing, czyli wspomagany komputerowo wywiad telefoniczny);

- wykorzystując wyniki badań własnych w podrozdziale 2.2 oraz 2.3 przedstawiono portret zadłużonych odpowiednio na podstawie obiektywnych charakterystyk zadłużenia i subiektywnych ocen respondentów. Jest to niezwykle ważne rozróżnienie pomiędzy subiektywnym oraz obiektywnym wymiarem nadmiernego zadłużenia;

- przedstawienie w podrozdziale 3.3 szerokiego przeglądu wskaźników nadmiernego zadłużenia (zarówno obiektywnych, jak i subiektywnych). W syntetycznej formie przegląd ten ujęto w tab. 3.1 na s. 87 z podaniem sugerowanych wartości progowych. W części merytorycznej tego podrozdziału wskazano silne i słabe strony poszczególnych wskaźników;

– scharakteryzowanie związków pomiędzy nadmiernym zadłużeniem a warunkami życia (podrozdział 5.3) oraz przedstawienie w podrozdziale 5.4 przeglądu publikacji powstałych po roku 2010 w zakresie warunków życia gospodarstw domowych w Polsce. Przeanalizowano oddziaływanie nadmiernego zadłużenia na warunki życia. Wpływ ten jest wielowymiarowy. Wskazano, że samo zadłużenie może mieć pozytywne oddziaływanie na jakość życia. Niebezpieczne jest nadmierne zadłużenie;

– otrzymane rezultaty z wykorzystaniem metod analizy danych w rozdziałach 2, 4 i 6 porównywano do analogicznych badań z innych krajów. W większości przypadków wnioski płynące z przeprowadzonego badania potwierdziły się dla polskich gospodarstw domowych. Na tej podstawie przedstawiono m.in. na rys. 4.2 (s. 109) portret nadmiernie zadłużonych gospodarstw domowych w Polsce;

– ciekawym rozwiązaniem przyjętym w monografii jest wprowadzenie na zakończenie każdego z rozdziałów krótkiego, syntetycznego podsumowania.

Do mankamentów monografii, z mojego punktu widzenia, zaliczam:

– na s. 40-41 scharakteryzowano krótko kwestionariusz ankiety. Szkoda, że nie umieszczono jego w formie załącznika do monografii;

– w tabeli 2.2 na s. 44-45 porównano charakterystykę próby z badania własnego oraz z badania BBDG (Badanie Budżetów Gospodarstw Domowych). Brakuje uzasadnienia, dlaczego nie wykorzystano w monografii danych statystycznych z badania BBDG. Skąd wynikała potrzeba przeprowadzenia badań własnych w zakresie zadłużenia gospodarstw domowych. Jedynie na s. 42 podano, że „Należy zaznaczyć, że nie ma możliwości bezpośredniego porównania zebranych danych z innymi zgromadzonymi danymi o gospodarstwach domowych w Polsce (na przykład w badaniach budżetów oraz zasobności gospodarstw domowych prowadzonych przez GUS lub EU-SILC) z uwagi na odmienny podmiot badania (tylko zadłużone gospodarstwa domowe)”. Czy z badania BBDG można pozyskać dane tylko o zadłużonych gospodarstwach domowych?

– wątpliwości moje budzą wyniki zawarte w podrozdziale 4.3 (s. 110-117), w którym przeprowadzono analizę przestrzennego zróżnicowania nadmiernego zadłużenia gospodarstw domowych w Polsce. Wykorzystano tutaj testy statystyczne (s. 112) oraz analizę skupień przeprowadzoną na podstawie wskaźników DSTI30 (stosunek spłat zadłużenia do dochodów na poziomie 30%) i SB (subiektywne postrzeganie obciążenia zadłużeniem), BPL (wartość dochodu poniżej wyznaczonej linii ubóstwa) i SB oraz sześciu zmiennych $X_1 - X_6$ wymienionych

na s. 115. Próba w badaniu dla Polski liczyła 1107 osób. Można uznać, że próba jest reprezentatywna dla całej Polski z błędem statystycznym na poziomie 3%. Moim zdaniem próba jest zbyt mało liczna, aby prezentować wyniki na poziomie województw;

- tytuł tabeli 4.6 jest nieprawidłowy. Średnie wartości zmiennych dla poszczególnych skupień nie zależą od metody k-średnich;

- przedstawione informacje dotyczące badania CATI (w %) ujęte w tab. 2.1 na s. 43 są niejasne. Kolumny nie sumują się do 100%. Oznacza to, że nie wyszczególniono wszystkich możliwości. Autorzy nie podali mianownika do wyliczenia „response rate”. Licznik wynosi 1067;

- w całym rozdziale 6 porównywano warunki życia gospodarstw domowych nadmiernie zadłużonych (OI) i nienadmiernie zadłużonych (NOI). Do identyfikacji nadmiernie zadłużonych wykorzystano dwa wskaźniki obiektywne (DSTI30 i BPL) oraz wskaźnik subiektywny SB. Na podstawie danych z tab. 4.1 (s. 97) można łatwo wyliczyć liczbę nadmiernie zadłużonych. Nie wiadomo w jaki sposób określono zbiorowość NOI w badanej próbie 1107 respondentów. Dla modeli z tab. 6.15 (s. 186) oraz z tab. 6.16 (s. 189) nie podano liczby obserwacji. Model z tab. 6.15 oszacowano pewnie na podstawie całej próby 1107 obserwacji.

Jednotematyczny cykl pozostałych publikacji (P2-P7) wskazuje na konsekwentne zainteresowanie Kandydata problematyką zadłużenia gospodarstw domowych w Polsce. W badaniach wykorzystywano zarówno wtórne źródła danych indywidualnych na temat gospodarstw domowych w Polsce (Badanie Budżetów Gospodarstw Domowych – pozycje P4 i P7, Diagnoza społeczna – pozycja P5), jak i wyniki własnych badań na próbie 1107 respondentów (pozycje P2 i P3). Pokazują one rozszerzone możliwości aplikacyjne zagadnień poruszanych w monografii:

- dane wykorzystane w monografii posłużyły G. Wałędze i A. Wałędze (pozycja P2) do wskazania czynników (cech społeczno-ekonomicznych) zwiększających prawdopodobieństwo znalezienia się gospodarstwa domowego w grupie gospodarstw nadmiernie zadłużonych. Zastosowano w tym celu metodę drzew klasyfikacyjnych CART (Classification and Regression Trees), dla której zmienną zależną były kolejno wskaźniki nadmiernego zadłużenia gospodarstw domowych (BPL oraz DSTI30). Wykorzystanie drzew klasyfikacyjnych w przypadku obu analizowanych wskaźników (DSTI30 i BPL) pozwoliło zidentyfikować wysokość miesięcznego dochodu netto, poziom wykształcenia oraz wiek osoby referencyjnej jako kluczowe zmienne dla wyodrębniania gospodarstw nadmiernie i nienadmiernie zadłużonych. W artykule Kandydat scharakteryzował m.in. czynniki determinujące nadmierne zadłużenie oraz zaprezentował przegląd wskaźników nadmiernego zadłużenia z zaprezentowaniem ich zalet i wad. Na

rys. 1 (s. 575) i rys. 2 (s. 576) rozważano 1008 i 1009 przypadków. Próba liczyła 1107 respondentów (s. 569). Co się stało z resztą respondentów?

– w artykule współautorskim P6 pt. „O badaniach zadłużenia gospodarstw domowych w Polsce” dokonano przeglądu dostępnych źródeł danych o zadłużeniu gospodarstw domowych w Polsce oraz wybranych krajach europejskich. Stwierdzono, że w porównaniu do badań prowadzonych w innych krajach w Polsce dane na poziomie mikroekonomicznym są zbierane w ograniczonym zakresie. Brakuje jednego badania wyczerpującego problematykę zadłużenia gospodarstw domowych w Polsce, prowadzonego w dłuższym okresie;

– w pracy pt. „Living on the edge: over-indebted households in Poland” (pozycja P4) do oceny skali nadmiernego zadłużenia zastosowano bufor dochodowy (FM – financial margin). Jest to kwota dochodu pozostała po odjęciu spłat zadłużenia i pokryciu niezbędnych wydatków. Zastosowano tutaj model logitowy dla zmiennej binarnej FM w celu określenia cech społeczno-ekonomicznych gospodarstw domowych z nadmiernym zadłużeniem. Z kolei w artykule P3 pt. „Self-employment and over-indebtedness in Poland: Modelling income and debt repayments distribution” zastosowano model potęgowo-wykładniczy (zmienna objaśniana DSTI) do oceny czynników wpływających na nadmierne obciążenie spłatami wśród różnych typów gospodarstw domowych (w podziale na samozatrudnionych, zatrudnionych oraz innych). W artykule P7 pt. „Analiza spłat zadłużenia gospodarstw domowych z wykorzystaniem regresji kwantylowej” zastosowano regresję kwantylową do oceny czynników wpływających na wysokość spłat na różnych poziomach zadłużenia. Ocenę skali nadmiernego zadłużenia przeprowadzono w pracy P5 pt. „Indebted Households in Poland and their Economic Situation: Assessment Using Mobility Indices” także z wykorzystaniem wskaźnika DTI, który jest oparty na stosunku wielkości zadłużenia do dochodów.

Reasumując biorąc pod uwagę pozytywną ocenę wynikającą z rozpatrywania zawartości monografii naukowej P1 pt. „Warunki życia nadmiernie zadłużonych gospodarstw domowych w Polsce” oraz sześciu pozycji P2-P7 składających się łącznie na cykl 7 powiązanych tematycznie publikacji naukowych zatytułowany „Uwarunkowania i konsekwencje nadmiernego zadłużenia gospodarstw domowych w Polsce” pozwalam sobie na sformułowanie konkluzji, że osiągnięcie spełnia art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2021 r., poz. 478 z późn. zm), tzn. wnosi znaczny wkład w rozwój dyscypliny naukowej ekonomia i finanse.

3.7. Informacja o spełnieniu przez kandydata kryterium dotyczącego wykazania się istotną aktywnością naukową lub artystyczną

Kandydat po uzyskaniu stopnia naukowego doktora wykazał następującą aktywność naukową realizowaną w więcej niż jednej uczelni (instytucji naukowej), w szczególności zagranicznej:

1. Wyjazd do Uniwersytetu w Kragujewcu (Serbia) w okresie 14-18.06.2021 r. w ramach programu ERASMUS+ KA107 (edycja IV) – wyjazdy dla nauczycieli akademickich do krajów partnerskich spoza Unii Europejskiej (program obejmował lata 2018–2020). Wyjazd miał charakter dydaktyczno-naukowy i obejmował przygotowane zajęć dydaktycznych nt. „Data analysis with MS Excel” oraz wystąpienie naukowe pt. „Households over-indebtedness in Poland”.

2. Współpraca naukowa z dr Agnieszką Strzelecką z Katedry Finansów Wydziału Nauk Ekonomicznych Politechniki Koszalińskiej. Dotychczasowy efekt współpracy obejmuje wystąpienie z referatem na Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej Quality of Life 2021 nt. „Jakość życia osób (nie)młodych”, organizowanej przez Katedrę Statystyki UE we Wrocławiu wraz z Urzędem Statystycznym we Wrocławiu i Oddziałem Wrocławskim Polskiego Towarzystwa Statystycznego (Wrocław: konferencja online, 13–14 września 2021 r.):

Kowalski R., Strzelecka A., Wałęga A., Wałęga G., Czy posiadanie dzieci oznacza finansowe kłopoty? O wpływie dzieci na nadmierne zadłużenie gospodarstw domowych.

Planowany jest w 2022 roku wyjazd do Universum College w Prishtinie (Kosowo) w ramach ERASMUS+ KA107 (edycja VI) – wyjazdy dla nauczycieli akademickich do krajów partnerskich spoza Unii Europejskiej (program obejmuje lata 2020–2022).

Nawiązana została także współpraca Kandydata z prof. dr. hab. Piotrem Białowolskim z Harvard University T.H. Chan School of Public Health specjalizującym się w problematyce zadłużenia gospodarstw domowych i jakości życia. Trwają prace nad artykułem poświęconym związkom pomiędzy postrzeganiem subiektywnego obciążenia długiem a obiektywnym obciążeniem spłatami zadłużenia.

Pewien niedosyt względem aktywności naukowej realizowanej w więcej niż jednej uczelni (instytucji naukowej) budzi brak publikacji naukowych.

Dodatkowo należy podkreślić zaangażowanie Kandydata w Olimpiadę Wiedzy Ekonomicznej w Polsce (jest to zadanie zlecone przez Ministerstwo Edukacji i Nauki), które ma także wymiar naukowy. Jako przewodniczący Zespołu Naukowego Kandydat dbał o poziom merytoryczny zawodów oraz brał udział w opracowywaniu koncepcji tematycznych kolejnych edycji Olimpiady Wiedzy Ekonomicznej, starając się uwzględniać aktualny stan badań naukowych i syntezę stanowisk prezentowanych w dyskursie naukowym dotyczących najważniejszych pro-

blemów gospodarczych Polski i świata. Był także autorem pytań i zadań na zawody poszczególnych stopni. Efektem działalności w ramach Zespołu Naukowego przy Komitecie Głównym Olimpiady Wiedzy Ekonomicznej była publikacja książki: Wałęga G. (2019), *1000 pytań: ekonomia, finanse, zarządzanie*, Difin, Warszawa, 256 stron.

3.8. Informacja o osiągnięciach dydaktycznych, organizacyjnych i popularyzujących naukę Kandydata do stopnia doktora habilitowanego

Osiągnięcia dydaktyczne

Dr Grzegorz Wałęga prowadził zajęcia w formie wykładów, ćwiczeń i konwersatoriów na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych I II stopnia z następujących przedmiotów: mikroekonomia, e-biznes, narzędzia informatyczne w biznesie, narzędzia informatyczne w analizie i modelowaniu danych gospodarczych, komputerowe wspomaganie decyzji menedżera. Od roku akademickiego 2012/2013 prowadził seminaria dla studentów studiów I II stopnia. Był promotorem 36 prac dyplomowych i 28 prac magisterskich. Wykonał także 6 recenzji prac licencjackich oraz 11 prac magisterskich. W roku akademickim 2021/2022 podjął współpracę z Krakowską Szkołą Biznesu UEK, gdzie na studiach podyplomowych na kierunku „Analityk biznesowy” prowadził zajęcia z przedmiotu „Ekonomiczne podstawy pracy analityka biznesu”.

W działalności dydaktycznej łączył wiedzę akademicką z praktyką gospodarczą. W latach 2013–2019 w ramach zajęć z przedmiotu e-biznes organizował warsztaty z przedstawicielami firm z branży nowych technologii e-biznesowej. W latach 2020-2021 współpracował z Wydziałem ds. Przedsiębiorczości i Innowacji Urzędu Miasta Krakowa organizując dla studentów spotkania na temat zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej.

Swoje kompetencje i umiejętności dydaktyczne rozwijał poprzez implementację na zajęciach nowoczesnych metod nauczania, ale także w systematycznym udziale w wielu specjalistycznych szkoleniach i warsztatach dydaktycznych zarówno w charakterze słuchacza, jak i prelegenta.

Działalność dydaktyczna była pozytywnie oceniana przez studentów, czego potwierdzeniem są wysokie oceny uzyskiwane w studenckiej ocenie zajęć dydaktycznych. Pełni od roku 2008 funkcję opiekuna praktyk studentów specjalności Ekonomia menedżerska na kierunku Ekonomia Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie.

Pełnił funkcję promotora pomocniczego w zakończonym w 2018 r. przewodzie doktorskim mgr Michała Michorowskiego, który przygotował rozprawę pt. „Determinanty wydatków na energię elektryczną gospodarstw domowych w Polsce”.

Dwukrotnie uczestniczył w pracach nad aktualizacją programu studiów specjalności „Ekonomia menedżerska” na kierunku „Ekonomia” na I II stopniu studiów.

Osiągnięcia dydaktyczne zostały docenione w formie nagrody Rektora Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie za działalność dydaktyczną (2020).

Osiągnięcia organizacyjne

Do osiągnięć organizacyjnych Kandydata należy zaliczyć:

- w latach 2020-2024 jest członkiem Senatu UEK jako przedstawiciel niesamodzielnych pracowników naukowych;
- zaangażowanie w działania związane z uzyskaniem przez Uczelnię wyróżnienia HR Excellence in Research Award (wdrożenie Europejskiej Karty Naukowca oraz Kodeksu Postępowania przy rekrutacji pracowników naukowych). Od 2018 r. decyzją Rektora UEK brał udział w pracy zespołu ds. uzyskania tego wyróżnienia, a następnie w 2021 r. został powołany do zespołu odpowiedzialnego za wdrożenie i monitoring strategii HRS4R (Human Resources Strategy for Researchers);
- był członkiem zespołów problemowych (działania związane z procesem ewaluacji dyscypliny ekonomia i finanse na Uniwersytecie Ekonomicznym w Krakowie) powołanych przez Rektora UEK (kadencja 2018–2019) oraz dziekanów (kadencje 2019-2020 i 2020-2024);
- opracowywał w Krakowskiej Szkole Biznesu UEK system wspomagający pomiar i raportowanie zamierzonych efektów kształcenia (*intended learning outcomes*) w programie Executive MBA (edycje od 21 do 26);
- w semestrze letnim roku akademickiego 2019/2020 uczestniczył w pracach Zespołu ds. nauczania na odległość (e-dydaktyki) powołanego *ad hoc* w związku z pandemią przy Centrum Monitoringu i Promocji Jakości Kształcenia UEK (Centrum e-Learningu).

Osiągnięcia organizacyjne zostały docenione w formie nagrody Rektora Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie za działalność organizacyjną (2008, 2018-2020).

Osiągnięcia w zakresie popularyzacji nauki

Do osiągnięć Kandydata w zakresie popularyzacji nauki należy zaliczyć:

- udział w projekcie „Nauka i Gospodarka” współfinansowanym przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Spójności, który był realizowany przez Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie. Celem projektu było powstanie wydawnictwa oraz wortalu branżowego w zakresie gospodarczego zastosowania wyników badań i prac badawczych w dziedzinie nauk ekonomicznych;
- w latach 2008–2015 byłem członkiem Komitetu Redakcyjnego Biuletynu Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego (ISSN 1507-1383);

– w ramach Olimpiady Wiedzy Ekonomicznej organizowanej przez Polskie Towarzystwo Ekonomiczne pełnił rozliczne funkcje (zob. s. 34-35 w autoreferacie oraz w wykazie osiągnięć na s. 47-48). Olimpiada Wiedzy Ekonomicznej jest jednym z największych przedsięwzięć edukacyjnych w Polsce skierowanych do uczniów szkół ponadpodstawowych i nauczycieli z dziedziny ekonomii.

3.9. Inne informacje o Kandydacie ważne z punktu widzenia Recenzenta

- uzyskanie środków finansowych na realizację grantu NCN okres realizacji: lata 2016–2021) w konkursie Sonata 10 (nr 2015/19/D/HS4/02569) pt. „Warunki życia nadmiernie zadłużonych gospodarstw domowych” (kierownik projektu);
- zarówno przed, jak i po doktoracie dr Grzegorz Wałęga aktywnie współpracował z otoczeniem gospodarczym (zob. s. 46 wykazu osiągnięć naukowych);
- pełnienie ważnych funkcji w Polskim Towarzystwie Ekonomicznym (członek Rady Naukowej w kadencji 2021-2026; członek Prezydium Zarządu Krajowego od 2021 r.; członek Zarządu Krajowego w kadencji 2015-2021 oraz 2021-2026);
- pełnienie ważnych funkcji w Oddziale Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego w Krakowie (członek Zarządu w kadencji 2005-2009, 2010-2015, 2021-2026);
- po habilitacji wygłosił 35 referatów (4 autorskie i 31 współautorskie) na konferencjach naukowych (w tym 16 w języku angielskim);
- recenzował artykuły do czasopism z Impact Factor (Social Indicators Research, International Journal of Social Economics, Central European Management Journal oraz Eastern European Economics). Ponadto był recenzentem w czasopismach Entrepreneurial Business and Economics Review (indeksowane w Web of Science oraz Scopus) i International Entrepreneurship Review, a także materiałów konferencyjnych indeksowanych w Web of Science;
- wielokrotnie wyróżniany nagrodami Rektora za osiągnięcia w dziedzinie naukowej (2007, 2008, 2010, 2012, 2013, 2015, 2018);
- wyróżniony w 2010 roku złotą odznaką honorową Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego, a w roku 2005 srebrną odznaką honorową Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego;
- aktywnie uczestniczy w opracowaniu ekspertyz na rzecz lokalnej społeczności;
- został wyróżniony medalem „Komisji Edukacji Narodowej” w 2012 r. za szczególne zasługi dla oświaty i wychowania. Odznaczenie zostało przyznane za działania na rzecz edukacji ekonomicznej młodzieży i wspierania rozwoju uczniów szczególnie uzdolnionych.

4. Ocena końcowa

Recenzja powinna kończyć się jasno wyrażoną, jednoznaczną konkluzją (pozytywną albo negatywną). Konkluzja recenzji winna znajdować jednoznaczne uzasadnienie wyrażone w treści recenzji.

W przypadku, gdy autor recenzji stwierdzi, że osiągnięcia naukowe zasługują na wyróżnienie należy wskazać uzasadnienie postawionego wniosku.

Kandydat posiada stopień doktora (zob. punkt 1 recenzji). Posiada w dorobku osiągnięcie naukowe (cykl 7 powiązanych tematycznie publikacji naukowych zatytułowany „Uwarunkowania i konsekwencje nadmiernego zadłużenia gospodarstw domowych w Polsce”) stanowiące znaczny wkład w rozwój dyscypliny ekonomia i finanse (zob. punkt 3.6 recenzji). Kandydat spełnia kryterium dotyczące wykazania się istotną aktywnością naukową w więcej niż jednej uczelni, w szczególności zagranicznej (zob. punkt 3.7 recenzji).

Habilitant wykazał się ponadto istotną aktywnością naukową. Ma istotne osiągnięcia dydaktyczne, organizacyjne oraz popularyzujące naukę. Pełnił funkcję promotora pomocniczego w zakończonym przewodzie doktorskim. Kandydat posiada doświadczenie w pozyskiwaniu grantów badawczych krajowych. Współpracuje z naukowcami reprezentującymi uczelnie krajowe i zagraniczne. Ma jedną publikację współautorską w czasopiśmie z IF oraz jedną w czasopiśmie indeksowanym w bazach Web of Science i SCOPUS.

W świetle wymagań ustawowych Kandydat spełnia wymagania wskazane w ustawie do nadania stopnia doktora habilitowanego (art. 219, ust. 1, pkt 1, 2 i 3 ustawy). Popieram wniosek o nadanie dr. Grzegorzowi Wałędze stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie ekonomia i finanse.

Marck Halewale